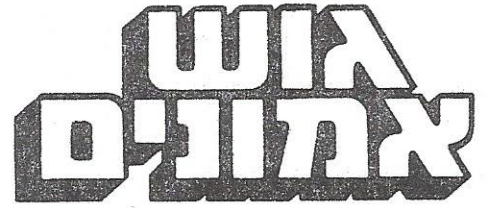

הצעת תכנית להתישבות ביהודה ושומרון
בקיץ תשל"ז (בנקודות זמניות)

1. מבוא
2. עקרונות מנחים
3. הישוב הקהילתי
4. פתוח אזורי
5. רשימת הישובים המוצעים לאכלוס
6. הישובים הקיימים
7. כבישים
8. מפת התכנית
9. נספח (הישוב הקהילתי)

רחוב רמת הגולן 23 ב' רמת אשכול
ירושלים. טל: 9-811992/816688 (02)

עקרונות מנחים

נתנו דעתנו בעיקר לשקולים הבאים:

- א. האפשרות להקים התיישבות חקלאית מצומצמת מאד, בגלל מעוט הקרקעות החקלאיות הפנויות ובעית המים. עם זאת יש מקומות שבהם יש אפשרות להאחז באדמת הארץ ולעבדה כדי פרנסת משפחות בודדות.
- ב. בניתן של ערים גדולות חדשות היא, כאמור, מצרכי השעה הגדולים, אבל היא תהליך הנמשך שנות-דור ומחייב עבודה ממושכת וקפדנית מאד של תכנון.
- ג. יש למצוא דרך לנצל את הפוטנציאל החלוצי (הגדול מן הצפוי) המתגלה לאחרונה אצל משפחות צעירות היושבות בערים, תוך התחשבות בנטייתו ורחשי לבו.
- ד. יש לנצל את היתרונות הכלכליים והחברתיים הנובעים מן הקרבה הגדולה של אזורים אלה לערים הגדולות בשפלת החוף, ולירושלים.
- ה. יש לראות בדאגה את תנופת ההתנחלות הערבית באזורים הנדונים, מתוך הכרה בכך שבלימה של התנחלות באמצעות צוים ותקנות לא תהיה יעילה, ואין לנצח את הכח הפנימי של בניה והתפתחות, אלא ע"י "התנחלות מתחרה" מוצלחת בנקודות רבות ככל האפשר.
- ו. מן האמור לעיל עולה, כמובן מאליו, הצורך בגבוש דפוסיים חדשים של התיישבות, נובע מכך שהצעדים הראשונים, ישמשו בהכרח תאי מבחן או מעין "מעבדות ניסוי" לרעיונות חדשים. לפיכך יש לבנות אותם על תשתית אנושית שתוכל "לספוג" שגיאות בלי שתמוטט ובאופן שלא יוצרו "בכיות לדורות" עקב צעדים לא נכונים.
- ז. הכרחי לאתר נקודות זמניות להתיישבות שתתבצע לפני תכנית-אב מקומית ואזורית, ולפני בניה קבועה. בנקודות אלה יש להשתדל לנצל מבנים ואדמות שבבעלות הממשלה, כדי שאפשר יהיה בזמן קצר ובהוצאות מעטות להשיג תנאים מינימליים למגורי משפחות בתקופת המעבר עד שיאוותר, יתוכנן ויבנה המקום הקבוע של הישוב.

גוש אמונים

רחוב רמת הגולן 23 ב' רמת-אשכול
ירושלים. טל: 9-816688/811992 (02)

מ ב א

תכנית זו איננה מתיימרת להיות תכנית-אב להיאחזות ביהודה ושומרון לטווח ארוך, ואין בה די כדי לענות על צרכי הדור לא בתחום ההתנחלות, לא בתחומי העיור ופזור האוכלוסין, ולא בתחומי הפתוח בקנה מידה לאומי.

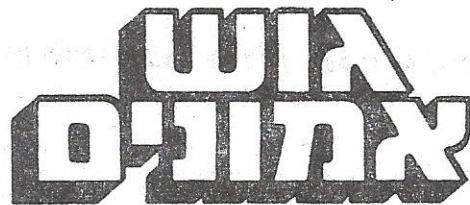
התכנית נועדה לענות על הצורך המייד במעשים ראשונים של התנחלות, תוך נצול כח האדם החלוצי הקיים ומאורגן כבר עכשו. עם זאת יש-בה כדי לפרוס האור סכמתי של מה שבודאי ייעשה בעתיד הרחוק יותר, בקני מידה ממלכתיים ובתנופה גדולה.

בצועה של ההצעה הזאת יוכל לשמש בסיס מסייע בשטח, להתיישבות הכפרית והעירונית הגדולה יותר שתקום בעתיד, והיא מותאמת ומשתלבת היטב לכל אחת מתוכניות ההתיישבות שפורסמו עד כה, ע"י אנשים או גופים שאינם מוציאים את יהודה ושומרון מכלל אי"י.

לדעתנו יהיה על הממשלה למצוא את הדרכים למשוך אוכלוסיה עירונית רבה מן השפלה אל ההר, ולגשת בהקדם לתכנון של לפחות עיר יהודית גדולה אחת בין רמאללה ושכם. אבל, הקמתן של ערים היא תהליך הנמשך שנים, ואולי דורות, ומחייב שנים אחדות של תכנון קפדני ומחשבה רבה. מצב הרוחות מבית ומחוץ בשאלת אחיזתנו ביהודה ושומרון הוא כזה, שאם נמתין לתכנון ולהתארגנות שנים או אף שנה אחת, נמצא כי החמצנו את השעה.

יתר על כן, גם אילו עמד לרשותנו זמן רב, נראה לנו כי יישובו של חבל-ארץ חדש צריך שישען על כח חלוץ של אנשים בעלי נכונות גבוהה, שיתישבו בו מתוך מוטיבציה חלוצית-לאומית, ובמסירותם יהפכו את החדש והבלתי-נודע לקיים ויציב. רק כך יימשכו ויבואו גם המונים רבים שמצטופפים כיום בערי השפלה הנחנקות.

לפיכך, אנחנו מגישים כאן הצעה להקמתן המיידית של נקודות ישוב, אשר ניתן להעלותן בתנאים חלוציים-זמניים כבר בקיץ תשלי"ז, במקומות צעלי חשיבות אסטרטגית, באזורים שיש להם עתיד התיישבותי, ובהוצאות קטנות. גוש אמונים יכל להעמיד לרשות הממשלה את כח-האדם הדרוש כדי ליישב את הנקודות האלה.

רחוב רמת הגולן 23 ב' רמת-אשכול
ירושלים. טל: 9-811992/816688 (02)

הישוב הקהילתי

1. מבנה חברתי: מן העקרונות המנחים שנמנו לעיל. עולה הצורך בהקמת ישובים בטיפוס חדש שייקרא כאן "ישוב קהילתי". זהו ישוב בעל אופי כפרי מן הבחינה החברתית והצורנית, ובעל אופי עירוני מן הבחינה הכלכלית והתעסוקתית.

נראה, כי בישוב כזה ישבו 50 - 200 משפחות בבתיים כפריים קטנים, וכל אחת מהן אחראית בעצמה לפרנסתה. הישוב, כאגודה שתופית או רשומה, אחראי לארגון חיי הקהילה והחברה ולמתן שרותים מוניציפליים לתושביו, והוא הקובע בשאלת האכלוס של המקום, כפי שקיים בארץ בישובים כפריים. מאידך, האגודה לא תהיה שותפה או שולטת באמצעי היצור של החברים, בפרנסתם או בנכסיהם. הכנסותיה של האגודה יבואו מתשלומי מיסים של חבריה, מתשלומים שהיא תגבה עבור שרותים שונים, ומתשלום שכר דירה של חברים או מוסדות המשתמשים ברכוש הצבור.
2. שכון: על הישוב הקהילתי יהיה להעמיד בפני חבריו שלש אפשרויות לשכון: דירות להשכרה (שיהיו בבעלות הצבור), דירות לרכישה, ומגרשים לבניה עצמית.

יש חשיבות לכך שהמתיישבים יקנו את בתיהם בכספם בתנאים מקובלים בארץ, או ישלמו שכר-דירה ריאלי, וכספי המדינה יושקעו בעיקר בפתוח רכוש הצבור.
3. תעסוקה: הישוב הקהילתי פתוח לסוגים שונים של התעסקות ותושביו יוכלו לעבוד בישוב, או באזור, או אף מחוץ לאזור. חבר הישוב יוכל להיות בעל מפעל, או שכיר במפעל של חבר אחר, או להתארגן בקבוצה שתקים מפעל קואופרטיבי.

יש לשאוף לכך שחלק נכר מן התושבים ימצאו את פרנסתם במקום או באזור, אבל המרחקים הקצרים מיהודה ושומרון אל מרכזי האוכלוסיה הגדולים מאפשרים לישוב לקום ולהתפתח גם לפני שמטרה זו הושגה.
4. סוציולוגים ואנשי התיישבות כבר נתנו דעתם לצורך בגבוש דפוסיים של ישוב כזה, ותמצית עבודה בנושא זה אנחנו מגישים כאן בנספח.

בשנתיים האחרונות נרכש נסיון מעשי נוסף בהתפתחותם של עפרה, מעלה אדומים, ואלון מורה. התכנית המוגשת כאן גובשה בעזרתם של אנשי הישובים האלה. והם נכונים ומבקשים לעסוק בהוצאתה אל הפועל.

רחוב רמת הגולן 23 ב' רמת-אשכול
ירושלים. טל: 9-816688/811992 (02)

פתוח אזורי

היקפו המצומצם ואפיו הפתוח של הישוב הקהילתי יחייב, לטווח ארוך יותר, תכנון של פתוח אזורי, כלומר בנית גושים אזוריים שבכל אחד מהם ישובים אחדים. לכן, בראיה ארוכת טווח יש לקרוא את מפת היישובים שאנו מציעים כתכנית שלד לפתוח אזורים ביהודה ושומרון.

חלק מן הנקודות המוצעות מצטרפות כבר לגושים של ישובים שיצטרפו כמובן חזק נוסף בעתיד (כגון: עפרה ובית-אל, שילה ותמנת-חרס, קרני-שומרון פארים ואלון מורה), ואחרות מהוות צעד ראשון בלבד באזורן.

ערי שדה

אפשרות אחרת לטווח ארוך היא שקבוצה של ישובים קהילתיים קרובים, הבנויים סביב מרכז אחד, תתפתח יחד ל"עיר שדה" אחת גדולה.

יתכן גם להגדיל ולפתח נקודה אחת בכוון כזה, ולהפוך אותה בשלב מישוב קהילתי לעיר.

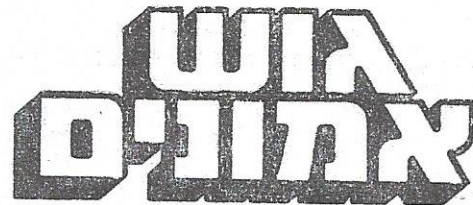
בשלשת המקרים הקמתם המידית של הישובים בנקודות זמניות תשרת את התכנית ההתיישבותית לטווח ארוך ותשאיר בידי המתכננים את האפשרות לכוון את ההתיישבות לפי הבנתה של הממשלה בלי לעכב את תחילת הבצוע.

קשרי תחבורה

מן המתואר לעיל נובע, כי יכלתו של האזור להתפתח ויכלתם של הישובים להצליח מותנית במדה רבה מאד במערכת יעילה ומודרנית של כבישים בין הישובים לבין עצמם, ובין הגושים האזוריים לבין הערים הגדולות שמחוץ ליהודה ושומרון.

אנחנו מציעים לתת את הדעת, כבר בשלב הראשון, על נקודה זו. אנחנו מצרפים לתכנית את רשימת הצירים שפריצתם או הרחבתם נראית לנו חיונית ביותר לצורך תכנית זו, או תכנית דומה.

(במפה המצורפת סומנו הצירים האלה בקו אדום.)

רחוב רמת הגולן 23 ב' רמת-אשכול
ירושלים. טל: 9-811992/816688 (02)

רשימת היישובים המוצעים לאכלוס בקיץ תשלי"ז

1. דותן - נקודה באזור סנור-ערבה. כנקודה זמנית אפשר לבחור את מחנה דותן או את משטרת סנור. (מבנה המשטרה נטוש).
חברי הגרעין ברובם תושבי חיפה ועובדים בה. הגרעין מורכב ממשפחות דתיות וחילוניות, ויהיה מוכן לעליה על הקרקע בחודש אב (אוגוסט).
2. שומרון - נקודה באזור שומרון העיר. נקודה זמנית - המחנה הצבאי שומרון.
חלק נכר מחברי הגרעין תושבי נתניה וסביבותיה. רוב החברים דתיים. הגרעין יהיה מוכן לעליה על הקרקע בתשרי (אוקטובר).
3. תרצה - נקודה על כתף ההר הנשענת על בקעת הירדן בדרך שכס - גשר דמיה. נקודת זמנית: מחנה יוסף.
הגרעין אורגן עי"י "חוג עין-ורדי" של ההתיישבות העובדת, הקשור עם גוש אמונים, ובו בני מושבים המבקשים לבצל את האפשרויות החקלאיות באזור. תנועת המושבים תהיה נכונה, ככל הנראה, לקחת את הישוב תחת הסותה, אם יתקבל אישור הממשלה להקמתו.
4. קרני שומרון - נקודה בין פאריס (מסחה) ואלון מורה. הנקודה יושבת על שתי גבעות מעל כביש קלקליה-שכס, שבהן בנו הירדנים מוצב השולט על שפלת החוף. האדמות במקום הן בבעלות ממשלת ישראל.
הגרעין מורכב ממשפחות ורווקים מכל הארץ, ברובם דתיים, ומוכן לעליה על הקרקע מיד.
5. תמנת חרס - גבעות טרשים בסמוך לצומת של כביש הרוחב הבטחוני המיועד לחבר את השפלה עם הבקעה, וכביש האורך ירושלים-עפולה.
בגרעין משפחות ורווקים בעיקר מגוש-דן, רובם דתיים, ויהיה מוכן לעליה בתשרי (אוקטובר).
6. שילה - נקודה באזור שילה המקראית. בקיץ זה יוחל בחפירות ארכיאולוגיות בשילה, והגרעין יוכל להשתלב בתחילה בעבודות החפירה. יש אפשרות להתחיל זמנית את היישוב כמחנה חופרים על התל עצמו. בגרעין משפחות דתיות מירושלים. וכן ישיבה מירושלים ובה כשבעים לומדים, רובם יוצאי-צבא, המבקשת לעבור עם הגרעין לשילה, הגרעין יהיה מוכן לעליה באב (אוגוסט).
7. נבי צלח - במקום שטחים נרחבים של אדמה ממשלתית, וכן מבנה גדול בלתי מיושב בבעלות הממשלה. בגרעין בעיקר משפחות דתיות מהל-אביב, והוא יהיה מוכן לעליה בתשרי (אוקטובר).

גוש אתונים

רחוב רמת הגולן 23 ב' רמת-אשכול
ירושלים. טל: 9-811992/816688 (02)

8. בית-אל - נקודת זמנית מוצעת: אחד ממחנות צה"ל בבית-אל. בגרעין בעיקר משפחות ורווקים מירושלים. יהיה מוכן לעליה על הקרקע באב (אוסוסט).
9. בית חורון - נקודת הקבע, ג'בל מוקטם, תוכננה ע"י הממשלה הקודמת להתיישבות. נקודה זמנית מחנה מג"ב בית-חורון. בגרעין בעיקר משפחות חילוניות, מגוש דן. רוב ראשי המשפחות עובדי התעשייה האזרחית בלוד. יהיה מוכן לעליה על הקרקע בתשרי (אוקטובר).
10. גבעון - נקודת הקבע תוכננה להתיישבות ע"י הממשלה הקודמת. נקודה זמנית - המחנה הירדני הנטוש לרגלי גבעון. (המבנים והקרקע בבעלות הממשלה). חברים בגרעין אנשי ירושלים, ברובם חילוניים. ביניהם קבוצה של עולים מבריה"מ. הגרעין יהיה מוכן לעליה באב (אוגוסט).
11. יריחו - הגרעין ה"ותיק" ביותר של גוש אתונים שטרם זכה להגשים את שאיפתו. בגרעין משפחות ורווקים מכל הארץ, והוא מוכן לעלות מיד.
12. מחנה זיף - נקודה מדרום לחברון. במקום קבוצת מבנים לא מיושבים בבעלות הממשלה. אנשי הגרעין ברובם בוגרי ישיבת ההסדר בקרית ארבע, ועמם משפחות אחדות, יהיו מוכנים לעליה בתשרי (אוקטובר).

הישובים הקיימים

1. פארים - אנחנו מציעים להגדיל עוד בקיץ זה את הישוב לכדי חמשים משפחות. מומלץ להקים שכונה נוספת של חמישים משפחות במרחק מה ממסחה מזרחה, באזור - הכפר בידיא. שם אדמה ממשלתית בהיקף של אלפי דונמים. בגרעין מערב השומרון מאות משפחות, ומאה מהן מוכנות לעלות מיד, בכל התנאים.
2. אלון מורה - יש לאתר את נקודת הקבע של הישוב ולגשת בהקדם לתכנון ובצוע שלה. עם זאת, נחוץ לאפשר לישוב בנקודה הנוכחית להכפיל את עצמו, וגם לעבור לתנאי מגורים אנושיים יותר בתוך המחנה הצבאי, עד שיזכה לעבור לנקודת קבע.
3. עפרה - יש להביא להכרה רשמית של המוסדות בקיומו של הישוב ולעשות לפתוחו המהיר. בכלל זה להביא לבצוע את התכנית של הכשרת מגרשים לבניה עצמית בעפרה.
4. מעלה אדומים - יש להביא להכרה רשמית של המקום כישוב. לטווח יותר ארוך אנחנו מציעים לראות את מעלה אדומים כגוש של שלשה ישובים לפחות, שהנקודה הנוכחית היא אחד מהם.

אוש אתונים

רחוב רמת הגולן 23 ב' רמת אשכול
ירושלים. טל: 9-816688/811992 (02)

כ ב י ש י ם

להלן רשימה של כבישים אשר, לפי דעתנו, יש לגשת לסלילתם או להרחבתם בהקדם
אין צורך להרחיב את הדבור על חשיבותה של מערכת כבישים יעילה ומודרנית בתשתית
של התיישבות בימינו, ובפרט בישובים מו הסוג שמדובר בו בתוכנית זו.

1. כביש הרוחב הבטחוני מסחה - מעלה אפרים - בקעת הירדן
2. כביש האורך מעלה אפרים - מעלה אדומים.
3. סלילת כביש מחבר בין דרך בית-חורון ולוד.
4. כביש מסחה - עזון במערב השומרון.
5. כביש מזרע-א-שרקיה - תרמוס עיא, להשלמת החבור בין עפרה ושיילה.
6. כביש רב מסלולי מגבעון לשכונת רמות.

יצעה לתכנית התיישבותית ביהודה ושומרון / קיץ תשכ"ז

גוש אמונים -

בנימי - לא לפרסום

